

Κείμενο Εργασίας Νο 20/2011

Η Κρίση της Υεμένης: Αιτίες και Προοπτικές

Άρεφ Αλομπέιντ

Διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας, Ειδικός σε θέματα Μέσης Ανατολής

Πρόγραμμα Μεσανατολικών Σπουδών

Μάιος 2011

Copyright © 2011

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Βασ. Σοφίας 49, 106 76 Αθήνα

Τηλ.: (+30) 210 7257110, Fax: (+30) 210 7257114, e-mail: eliamep@eliamep.gr

url: www.eliamep.gr

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Κείμενο Εργασίας Νο 20/2011

Η Κρίση της Υεμένης:

Αιτίες και Προοπτικές

Άρεφ Αλομπέιντ

Διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας, Ειδικός σε θέματα Μέσης Ανατολής
aref.alobeid@hotmail.com

Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΛΩΝ ΕΛΙΑΜΕΠ**

Ζητήστε μας να σας ενημερώσουμε!

members.eliamep@eliamep.gr

Τηλ. 210 7257110

Εδώ θα βρείτε το [Δελτίο Εγγραφής](#)

Σύντομο Βιογραφικό

Ο Άρεφ Αλομπέντ είναι Διδάκτωρ του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο (2008). Το θέμα της διδακτορικής του διατριβής είναι: «Οι Ιστορικές και Κοινωνικοπολιτικές Καταβολές των Σχέσεων Συρίας & Τουρκίας». Είναι πτυχιούχος της Σχολής Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, με Κατεύθυνση Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών (1995). Επίσης είναι πτυχιούχος του Εμπορικού Ινστιτούτου, Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστημίου Δαμασκού, Συρίας (1990). Διδάσκει το μάθημα «Γεωστρατηγική της Μέσης Ανατολής» ως συμβασιούχος Π.Δ. 407/80 στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (ΣΣΕ), καθώς και το μάθημα «Εθνικά Θέματα στο Εγγύς Γεωπολιτικό Περιβάλλον» στην Σχολή Εθνικής Άμυνας (ΣΕΘΑ) και συμμετέχει στη διαδικτυακή εκπαίδευση της σχολής. Αρθρογραφεί στο Περιοδικό «Στρατηγική». Είναι μέλος της Ένωσης των Αράβων Ιστορικών, του Middle East Institution of School of Oriental and African Studies (SOAS). Από το 2009 είναι τακτικό μέλος του Συλλόγου Διδακτικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού του ΑΣΕΙ - ΣΣΕ. Έχει μεταφράσει το βιβλίο «Εισαγωγή στην Πολιτική Ισλαμική Ιστορία» το οποίο είναι υπό έκδοση. Είναι συνεργάτης στο Κέντρο Μελετών και Ερευνών του γνωστού αραβικού δικτύου Al Jazeera και εξωτερικός συνεργάτης του Κέντρου Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Περίληψη

Σε αυτό το άρθρο γίνεται μια προσπάθεια να αποδοθεί μια συνοπτική μα και συνάμα σαφή εικόνα της εξέγερσης στην Υεμένη. Η μελέτη της εξέγερσης αυτής έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή η Υεμένη ανήκει στη ζώνη των πετρελαιοπαραγωγικών αραβικών χωρών με τις φιλοδυτικές παραδοσιακές οικογενειακές μοναρχίες. Όπως είναι γνωστό, η αραβική χερσόνησος κατέχει το 66 % των παγκοσμίων αποθεμάτων πετρελαίου, γι' αυτό τα κράτη της περιοχής σε συνεργασία με την κυβέρνηση των Η.Π.Α. καταβάλλουν κάθε πολιτική προσπάθεια για να είναι οι εξελίξεις της εξέγερσης υπό έλεγχο και εντός της χώρας, μέχρι να βρεθεί μια αποδεκτή λύση, που θα ικανοποιούσε τις αντιμαχόμενες πλευρές.

Αρχικά γίνεται μια ανασκόπηση της ιστορίας της χώρας για να κατανοήσουμε πώς κατέληξαν οι βασικές εξουσίες στα χέρια του προέδρου Σάλεχ από το 1978. Στη μελέτη αυτή παρουσιάζονται τα κύρια θρησκευτικά δόγματα της χώρας, ο θεσμός της φυλής και ο ρόλος του στην πορεία των εξελίξεων και οι κύριες φυλές που συνθέτουν την κοινωνία της χώρας. Γίνεται μια αναφορά στις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες του λαού της χώρας που τον ώθησαν προς την εξέγερση. Επίσης γίνεται μια λεπτομερή καταγραφή των κυρίων μελών της αντιπολίτευση που επιδιώκουν την αλλαγή του πολιτικού συστήματος με την πτώση του καθεστώτος. Η εργασία αυτή μελετάει τα στάδια της εξέγερσης και τα αδύναμα σημεία του καθεστώτος στην αντιμετώπιση της, καθώς και την αραβική πρωτοβουλία του Συμβουλίου Συνεργασίας των χωρών του κόλπου για την επίλυση της κρίσης και ταυτόχρονα τη στάση του καθεστώτος και της αντιπολίτευσης σ' αυτήν.

Στο άρθρο αυτό επιχειρείται μια σύντομη ανάλυση του κινήματος των Χουθί και του εμφυλίου μεταξύ των οπαδών του και του στρατού του Σάλεχ. Επίσης αναλύει το Κίνημα του Νότου και τις προσπάθειές τους για την απόσχιση από το καθεστώς του Σάλεχ. Σημαντική αναφορά γίνεται στην οργάνωση «Αδελφοί Μουσουλμάνοι» και στον ρόλο της στην πολιτική ζωή της Υεμένης. Τέλος στα συμπεράσματα αναπτύσσονται κάποιες προσωπικές εκτιμήσεις και προοπτικές για το μέλλον της εξέγερσης, τις πιθανότητες της επικράτησης της ΑλΚάιντα και τον καθοριστικό ρόλο των Η.Π.Α στην επίλυση της κρίσης.

Λέξεις Κλειδιά

Υεμένη, Σάλεχ, Θεσμός, Φυλή, Χάσσεντ, Δόγμα, Σουνητικό, Σιιτικό, Ζαϊντί, Ισμαηλίτες, Αδελφοί Μουσουλμάνοι, Σαλαφί, Ουαχαμίτες, ΑλΚάιντα, Συμβούλιο Συνεργασίας, Χουθί, Κίνημα Νότου, Ντόχα, Ιράν, Η.Π.Α, Τρομοκρατία, Μέση Ανατολή.

Η Κρίση της Υεμένης: Αιτίες και Προοπτικές

Η συγκέντρωση της εξουσίας στα χέρια του προέδρου Σάλεχ και της φυλής του «Χάσσεεντ» είναι το κύριο πρόβλημα της Υεμένης. Η άσκηση ελέγχου στην εκτελεστική εξουσία από το καθεστώς αποδυνάμωσε, σταδιακά, τη νομοθετική και τη δικαστική εξουσία και κλόνησε τα θεμέλια της κοινωνίας και της ένωσης εξαιτίας της δυσλειτουργίας του πολιτικού συστήματος. Η κατάληψη του νότιου τμήματος της χώρας από την Μ. Βρετανία το 1841 εξαιτίας της γεωστρατηγικής θέσης του στην αραβική, την ερυθρά θάλασσα και τον κόλπο του Άντεν και του βορείου τμήματος από τις οθωμανικές δυνάμεις το 1848 σήμανε τον κατακερματισμό της Υεμένης σε δύο τμήματα. Η αποχώρηση της Μ. Βρετανίας το 1967, η άνοδος του Νασερισμού στην Αίγυπτο και η πτώση του καθεστώτος του «Ιμάμη»¹ από την επανάσταση του Σεπτεμβρίου 1962 αναζωογόνησαν τις ελπίδες της ενοποίησης των δύο τμημάτων της ίδιας χώρας, που ολοκληρώθηκε το 1990.

Τα κύρια θρησκευτικά δόγματα της Υεμένης είναι δύο, το σουνιτικό και το δόγμα των Ζαϊντί. Οι οπαδοί του σουνιτικού δόγματος αποτελούν το 70% του πληθυσμού και κατοικούν στις κεντρικές, νότιες και παραλιακές περιοχές, ενώ οι οπαδοί του δόγματος Ζαϊντί αποτελούν περίπου το 30% και είναι εγκατεστημένοι στις βόρειες περιοχές². Υπάρχει μια μικρή θρησκευτική μειονότητα με το όνομα «Ισμαηλίτες» που σχετίζεται με το σιιτικό δόγμα και μια άλλη μικρή εβραϊκή μειονότητα μερικών εκατοντάδων πολιτών. Η πλειονότητα των μελών της τελευταίας είχε μεταναστεύσει στο Ισραήλ μετά την ίδρυσή του. Συνήθως όλοι οι οπαδοί των δόγμάτων και των φυλών της κοινωνίας συμβιώνουν ειρηνικά και τα προβλήματα οξύνονται όταν υπάρχουν πολιτικές και οικονομικές κρίσεις.

Ο θεσμός των φυλών αποτελεί ένα βασικό συστατικό της κοινωνίας. Στην Υεμένη υπάρχουν 200 φυλές. Οι 168 ζουν στο βόρειο τμήμα και οι υπόλοιπες στο νότιο τμήμα, κυρίως στις ορεινές περιοχές. Οι φυλές αυτές εντάχθηκαν σε ενώσεις, οι κυριότερες των οποίων είναι οι: Χάσσεεντ, Μπκείλ, Μεδχέτζ, Χουμέιρ και Κεντά³. Ο πρόεδρος και οι περισσότεροι ανώτατοι αξιωτούχοι του κατάγονται από τη φυλή Χάσσεεντ.⁴ Οι πολιτικές αποφάσεις του κράτους επηρεάζονται από τις οικονομικές δυνατότητες και τον πληθυσμό της κάθε φυλής. Η κατοχή όπλων από τα μέλη των φυλών θεωρείται ένας σημαντικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάζει την πορεία των εξελίξεων επειδή το φαινόμενο αυτό ωθεί στην ύπαρξη χιλιάδων ένοπλων ομάδων. Όμως, οι φυλετικές συγκρούσεις σε ορισμένες περιοχές αποτελούν τροχοπέδη στην ολοκλήρωση των επενδυτικών, αναπτυξιακών κυβερνητικών σχεδίων και της κοινής ωφέλειας.

Η χειροτέρευση των πολιτικών και των κοινωνικών συνθηκών ανάγκασε τα κόμματα της αντιπολίτευσης να δημιουργήσουν, από κοινού, τη γνωστή « Κοινή Συνάντηση» με σκοπό την ανατροπή του καθεστώτος του Σάλεχ, που βρίσκεται στην εξουσία από το 1978. Η Κοινή Συνάντηση περιλαμβάνει τα εξής 7 από τα κόμματα της αντιπολίτευσης: το Σοσιαλιστικό κόμμα,

¹Το καθεστώς του «Ιμάμη» συγκεντρώνει την πολιτική εξουσία στο θρησκευτικό ηγέτη και μοιάζει κατά πολύ με το καθεστώς του Ιγιατουλάχ Χουμείνι στο Ιράν . Το σιιτικό δόγμα διαφέρει από το σουνιτικό στο εξής: το ισλαμικό χαλιφάτο έπρεπε να παραμείνει περιορισμένο στα μέλη της οικογένειας του προφήτη Μουχαμέντ, δηλ. στο παιδιά του εξάδελφου του Αλί (Χασάν και Χουσέιν). Οι σουνίτες αναγνωρίζουν τη θητεία του Αλί, αλλά υποστηρίζουν ότι το Χαλιφάτο ανήκει στους άξιους της ισλαμικής κοινωνίας και όχι σε συγγενείς, γιατί δεν αποτελεί κληρονομικό δικαίωμα .Η αλλαγή αυτή συντελέστηκε περίπου 40 χρόνια μετά την εμφάνιση του Ισλάμ.

² Φουάντ Αλ Σαλαχί, «οι κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Υεμένη κατά την περίοδο (2006-2015)», Εφημερίδα Alquds Al Arabi, Λονδίνο, 25 Οκτωβρίου 2006.

³ Aljazeera.net, «Οι φυλές στη Υεμένη», (01/03/11),(Ημ/νία πρόσβασης: 14 Απριλίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/148B2E18-1099-46E2-9E38-A63225486015.htm>

⁴ Φουάντ Αλ Σαλαχί, «Οι ανεπίσημοι φορείς, η κοινωνία και το πολιτικό σύστημα στη Υεμένη», (27/03/11),(Ημ/νία πρόσβασης: 28 Μαρτίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/8213D050-2AF9-4689-9522-2BC7514AF572.htm?GoogleStatID=27>

το κόμμα της Μεταρρυθμιστικής Συγκέντρωσης της Υεμένης, που ελέγχεται από την οργάνωση «Αδελφοί Μουσουλμάνοι», το κόμμα της Νασεριστικής Λαϊκής Ενωτικής Οργάνωσης⁵, το κόμμα Μπαάθ, το Κόμμα της Σεπτεμβριανής Συγκέντρωσης, την Ένωση των Λαϊκών Δυνάμεων της Υεμένης και το κόμμα της Δικαιοσύνης.⁶

Οι κύριοι παράγοντες της εξέγερσης στην Υεμένη είναι οι εξής: Η απουσία αναπτυξιακού και οικονομικού σχεδίου, οι συνέπειες του πολέμου της κυβέρνησης με το κίνημα των Χουθί, τα ολέθρια φαινόμενα της φτώχειας, της διαφθοράς και της υποβάθμισης του επιπέδου διαβίωσης παρά την ύπαρξη εισοδημάτων του πετρελαίου, το κίνημα του Νότου (αλχιράκ αλ Τζενούμπι) και τα αιτήματά του για απόσχιση, ο μονοκομματισμός, η περιθωριοποίηση των άλλων πολιτικών δυνάμεων, η καταπάτηση των στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως της ελευθερίας της έκφρασης και της ενημέρωσης, το υψηλό ποσοστό των αναλφάβητων, η αύξηση του φόβου που προκαλεί η Αλ Κάιντα και η εκμετάλλευσή του με την εφαρμογή κατασταλτικών μέτρων εναντίον της οποιασδήποτε προσπάθειας αλλαγής του πολιτικού κατεστημένου, η παραβίαση του δικαιώματος της εθνικής κυριαρχίας με την παραχώρηση, στις αμερικανικές δυνάμεις του δικαιώματος επέμβασης με την αιτιολογία της πάταξης της Αλ Κάιντα⁷ και οι προσπάθειες του Σάλεχ να κληροδοτήσει την εξουσία στο γιο του.

Οι επιτυχίες των εξεγέρσεων στην Αίγυπτο και στην Τυνησία έδωσαν πνοή αισιοδοξίας και δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την οριστική αποχώρηση του προέδρου Σάλεχ και του κόμματος του. Η σημερινή δυσμενής θέση του καθεστώτος φάνηκε από τις διαφορετικές στάσεις του κυβερνώντος κόμματος του «Λαϊκού Συνεδρίου» του Σάλεχ στον καταλογισμό των λόγων της εξέγερσης. Αρχικά, κατηγόρησε τις ξένες υπηρεσίες, έπειτα τους ισλαμιστές τρομοκράτες της Αλ Κάιντα και μετά το κόμμα της Μεταρρυθμιστικής Συγκέντρωσης της Υεμένης (των Αδελφών Μουσουλμάνων)⁸. Η έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ της αντιπολίτευσης και του Σάλεχ και η απροθυμία του τελευταίου να αποχωρήσει από την ηγεσία της χώρας έκανε το καθεστώς να απειλήσει με εμφύλιο πόλεμο, γεγονός που επιβεβαιώθηκε από τον Ο.Η.Ε.⁹

Οι διαδηλώσεις ξέσπασαν στις 29 Δεκεμβρίου 2010, εξαιτίας της τροποποίησης του συντάγματος από το κυβερνών Λαϊκό Συνεδριακό κόμμα, με σκοπό να επιτραπεί στον πρόεδρο να είναι υποψήφιος για το προεδρικό αξίωμα. Οι διαδηλώσεις, που συνεχίζονται μέχρι σήμερα εξαπλώθηκαν σε όλα τα μέρη της χώρας και τη γενέτειρα του ίδιου του προέδρου. Ο Αμπού Μπακέρ Αλ Καρμπί, υπουργός των εξωτερικών της Υεμένης, καταλόγισε τις ευθύνες της πολιτικής κρίσης στις άσχημες οικονομικές συνθήκες της χώρας. Σύμφωνα με τον ίδιο, η φτώχεια πλήττει το 40% των 23 εκατομμυρίων πολιτών της χώρας, που ζουν με ημερομίσθιο κάτω των δύο δολαρίων. Συγκεκριμένα, τα δύο τρίτα του πληθυσμού αντιμετωπίζουν επισιτιστικά προβλήματα¹⁰. Αρχικά, το κίνημα της Νεολαίας της Υεμένης, που ηγείται της

⁵ Οι οπαδοί του κόμματος αυτού υιοθετούν την παναραβική ιδεολογία του Τζαμάλ Αμπντούλ Νασσέρ της Αιγύπτου.

⁶ Aljazeera.net, «Η αντιπολίτευση της Υεμένης», (01/03/11), (Ημ/νία πρόσβασης: 11 Απριλίου 2011) <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/D9ABD38F-CFC6-4C5F-BB10-D9407BFB96D2.htm>

⁷ Το καθεστώς Σάλεχ είναι από τους κύριους υποστηρικτές του πολέμου κατά της τρομοκρατίας στο χώρο της Μέσης Ανατολής. σκοπός του είναι να κερδίζει τη συμπάθεια και χρηματοδότηση των Η.Π.Α ως μέσο για να κρατηθεί στην εξουσία.

⁸ Alarabiya.net, «Μάχη μέχρι εσχάτων μεταξύ του Σάλεχ και των Αδελφών Μουσουλμάνων», (27/03/11), (28 Μαρτίου 2011), <http://www.alarabiya.net/articles/2011/03/27/143234.html>. Η οργάνωση «Αδελφοί Μουσουλμάνοι» στήριξε τον πρόεδρο Σάλεχ από το 1978, για να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο της «Μαρξιστικής ιδεολογίας», που προερχόταν από τον Νότο. Το τελικό «διαζύγιο» μεταξύ των πλευρών έλαβε χώρα μετά τις επιθέσεις της 11 Σεπτεμβρίου, όταν ο Σάλεχ πήρε το μέρος των Η.Π.Α, για να συγκεντρώσει την εξουσία εκδιώκοντας τους ισλαμιστές.

⁹ Aljazeera.net, «ο Ο.Η.Ε προειδοποιεί για εμφύλιο πόλεμο στην Υεμένη», (03/12/10), (Ημ/νία πρόσβασης: 10 Απριλίου 2010), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/A731ED0C-F0B8-4A12-9D6E-4D2054D6AB2E.htm>

¹⁰ Alarabiya.net, «οι διαδηλώσεις φτάνουν στην γεννήτρια του Σάλεχ»,(08/03/11), (Ημ/νία πρόσβασης: 08

εξέγερσης, σε συνεργασία με τα κόμματα της αντιπολίτευσης ζήτησε την παραίτηση 30 συγγενών του Σάλεχ από τις θέσεις-κλειδιά του κράτους. Τώρα το κύριο αίτημα είναι η άμεση αποχώρηση του Σάλεχ άνευ όρων εξαιτίας των αιματηρών συγκρούσεων που προκάλεσαν οι δυνάμεις του καθεστώτος εις βάρος των διαδηλωτών και οδήγησαν στο θάνατο δεκάδων και τον τραυματισμό εκατοντάδων.

Το καθεστώς Σάλεχ δέχτηκε σοβαρά πλήγματα μετά την παραίτηση πολιτικών, διπλωματών και μιας ομάδας ανώτατων στρατιωτικών με σημαντικότερο τον αρχηγό της βορειοδυτικής στρατιωτικής περιοχής, στρατηγό Αλί Μουχσέν Αλ Αχμέρ, που πήρε το μέρος των εξεγερμένων, καθώς και τον πρώην υπουργό εθνικής αμύνης Αμπντουλάχ Ουϊλε.¹¹ Το Συμβούλιο των Ουλεμάδων της Υεμένης, που κατέχει μια διακεκριμένη θέση στη συντηρητική κοινωνία της χώρας, δια του Σεΐχη Αμπντούλ Ματζίντ Αλ Ζενταντί υποστήριξε τη θέση των διαδηλωτών και ζήτησε την ειρηνική μετάβαση της εξουσίας με την αποχώρηση του Σάλεχ μέχρι το τέλος του 2011¹². Επίσης, το «Συμβούλιο της Συμπάραστασης», υπό την ηγεσία του φυλάρχου Χουσεΐν Αλ Αχμέρ, που είναι πολιτικός συνασπισμός των Φυλών της Υεμένης, τάχθηκε με το μέρος των διαδηλωτών, υιοθετώντας τα αιτήματά τους¹³. Τα πλήγματα αυτά θα επισπεύσουν τη διαδικασία της πτώσης του καθεστώτος.

Η συνεχής προσχώρηση νέων φυλών στην εξέγερση όπως της φυλής Αλ Χιμέ, της οποίας αρκετά μέλη ανήκουν στις ένοπλες δυνάμεις, καθώς επίσης και του σημαντικότερου φύλαρχου της χώρας, Σάντικ Αλ Αχμέρ, ηγέτη της φυλής Χάσσεεντ και βασιικού υποστηρικτή του καθεστώτος, δυσχέραναν τη θέση του Σάλεχ. Οι σπασμωδικές κινήσεις του τελευταίου δε βρήκαν ανταπόκριση στα κόμματα της Κοινής Συνάντησης της αντιπολίτευσης, που απαιτούν από τον ίδιο ριζικές και άμεσες πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

Το μέλλον του καθεστώτος Σαλέχ δεν εξαρτάται μόνο από τον ίδιο, αλλά και από τη στάση των γειτονικών αραβικών χωρών του Κόλπου, καθώς και από τη στάση των μεγάλων δυνάμεων, κυρίως, των Η.Π.Α. Η Σαουδική Αραβία, που ασκεί soft diplomacy για την επίλυση της κρίσης, θα παίξει καθοριστικό ρόλο στην πορεία του Σάλεχ, διότι είναι η κύρια πηγή της οικονομικής στήριξης του καθεστώτος του. Υπάρχει μια μειονότητα Ισραηλιτών, που είναι πιο κοντά στο σιιτικό δόγμα, μέσα στη Σαουδική Αραβία των Ουαχαμιπιδών. Η ισχυρή κεντρική κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας και η σχετική οικονομική ευημερία εμποδίζουν τα μέλη της μειονότητας αυτής να προχωρήσουν σε πολιτικά αιτήματα. Ο φόβος της αλλαγής του status quo στην Υεμένη ανησυχεί τους Σαουδάραβες σχετικά με τη σύγκλιση μεταξύ των Ισραηλιτών και των Χουθί. Η πιθανή επικράτηση της αναρχίας στη χώρα θα απειλήσει την ασφάλεια των αραβικών χωρών του κόλπου δίνοντας πρόσφορο έδαφος στις ακραίες οργανώσεις για την πραγματοποίηση των σχεδίων τους.

Αν και η πρωτοβουλία για την ειρήνη από το Συμβούλιο Συνεργασίας των αραβικών χωρών του Κόλπου έγινε αποδεκτή από τον Σάλεχ¹⁴, με κύριο σκοπό την παραχώρηση της εξουσίας στον

Μαρτίου 2011), <http://www.alarabiya.net/mob/ar/140702.html>

¹¹ Ιμπραχίμ Αλ Καντίμι, «Η απόσχιση στρατιωτικών επισπεύσει την πτώση του Σαλέχ», (22/03/11), (Ημ/νία πρόσβασης: 22 Μαρτίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/A5357AA0-9203-4DD6-8AAF-594D49235467.htm?GoogleStatID=21>.

¹² Σαχέρ Αλ Αχμέντ, «Η θέση των Ουλεμάδων της Υεμένης από τις διαδηλώσεις»,(05/03/11), (Ημ/νία πρόσβασης: 08 Μαρτίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/8941C2BD-F655-4FB9-9F2B-958F72177326.htm?GoogleStatID=22>

¹³ Αμπντέ Αισέ, «το Συμβούλιο της Συμπάραστασης»,(23/02/11), (Ημ/νία πρόσβασης: 23 Φεβρουαρίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/0CF8854A-6DFE-4A09-BDDF-E530E575CD09.htm>

¹⁴ bbc.co.uk, «ο Σάλεχ είναι έτοιμος για μεταβίβαση της εξουσίας», (11/04/11), (Ημ/νία πρόσβασης 11 Απριλίου 2011), http://www.bbc.co.uk/arabic/middleeast/2011/04/110411_yemen_new_latest.shtml. Ο Σάλεχ αρχικά απέρριψε το σχέδιο αυτό και το θεώρησε επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις της χώρας κατηγορώντας το Κατάρ ως υπεύθυνο . Η πραγματικότητα δείχνει ότι τα περιθώριά του στενεύουν και οι επιλογές του είναι ελάχιστες.

αντιπρόεδρο του Αμπεντραμπού Μανσούρ Χαντί και το σχηματισμό κυβέρνησης εθνικής ενότητας, απορρίφθηκε από αρκετά μέλη της αντιπολίτευσης,¹⁵ επειδή δεν περιλαμβάνει όρους παραπομπής του Σάλεχ και των στελεχών της κυβέρνησής του στη δικαιοσύνη για τα εγκλήματά τους.

Το κίνημα του Νότου :

Η προσπάθεια του ηγέτη του σοσιαλιστικού κόμματος του Νότου Αλί Σαλέμ Αλ Μπίδ¹⁶ να αποσχιστεί απέτυχε μετά τη στρατιωτική ήττα του από τις δυνάμεις του Σάλεχ το 1994. Ο λαός στο νότιο και βόρειο τμήμα υποστήριξε τις προσπάθειες του Σάλεχ στη συνέχιση της ύπαρξης της ένωσης. Όμως, τα μέτρα που επιβλήθηκαν αμέσως μετά την επικράτηση του καθεστώτος οδήγησαν σε κρίση, διότι ενίσχυσαν τις αρμοδιότητες του Σάλεχ εις βάρος των Νοτίων.

Το Κίνημα του Νότου ιδρύθηκε το 2007 με σκοπό την απόσχιση της Σοσιαλιστικής Λαϊκής Δημοκρατίας της Υεμένης του Νότου από το καθεστώς Σάλεχ εξαιτίας της διατήρησης των οικονομικών ανισοτήτων¹⁷ μεταξύ του νότου και του βορρά και της συγκέντρωσης της εξουσίας στα πρόσωπα του καθεστώτος. Το Κίνημα αυτό αποτελείται από το Ανώτατο Συμβούλιο της Ειρηνικής Κινητοποίησης υπό τον Χασάν Μπαούν, την Ανώτατη Εθνική Επιτροπή Ανεξαρτησίας του Νότου, το Ανώτατο Εθνικό Συμβούλιο της Απελευθέρωσης, τη Δημοκρατική Συγκέντρωση των Νοτίων και την Ένωση της Νεολαίας και Φοιτητών του Νότου. Οι οπαδοί του κινήματος προκειμένου να μη δώσουν στο Σάλεχ το έρεισμα να αποπροσανατολίσει τους εξεγερμένους το επιχείρημα ότι οι νότιοι κρύβονται πίσω από την εξέγερση σταμάτησαν, προσωρινά, το αίτημα της απόσχισης και η πλειονότητά τους υποστήριξε την εξέγερση. Είναι γεγονός ότι προτιμούν να υλοποιήσει η εξέγερση τον στόχο απομάκρυνσης του καθεστώτος, για να διαπραγματευτούν με τη νέα ηγεσία τα αιτήματά τους αργότερα.

Το σύγχρονο κίνημα των Χουθί:

Ιδρύθηκε το 2000 από τον Χουσεΐν Μπαντέρ Αλ Ντίν Αλ Χουθί στην περιοχή Σαάντα στο βορειοδυτικό μέρος της χώρας, κοντά στα σύνορα με τη Σαουδική Αραβία, ως πνευματικό κίνημα. Οι οπαδοί του ακολουθούν το δόγμα των Ζαϊντί, που είναι παρακλάδι του σιιτικού δόγματος, που πρεσβεύει την πρωτοκαθεδρία του Ιμάμη στην πολιτική ηγεσία της χώρας. Όπως είναι γνωστό, το σιιτικό δόγμα χωρίζεται σε διάφορες σχολές σκέψης. Η σιιτική σχολή σκέψης των Ζαϊντί είναι η πιο κοντινή στους σουνίτες μουσουλμάνους. Το κίνημα των Χουθί δεν πιστεύει στο προεδρικό σύστημα της χώρας ούτε στο σύνταγμά της, αλλά είναι αναγκασμένο να τα ανέχεται, διότι δεν μπορεί εκ των πραγμάτων να αλλάξει το πολιτικό κατεστημένο.

Η εδραίωση του κινήματος των Σαλαφί (Ουαχαμπίτες), υπό την ηγεσία του Μακμπέλ Αλ Ουαντιγί, στις περιοχές των οπαδών του δόγματος Ζαϊντί, με την ανοχή του καθεστώτος, και το

¹⁵ [bbc.co.uk](http://www.bbc.co.uk), «Η πρωτοβουλία του Κόλπου προτείνει στο Σάλεχ την παράδοση της εξουσίας στον αντιπρόεδρό του», (11/04/11), (Ημ/νία πρόσβασης 11 Απριλίου 2011)

http://www.bbc.co.uk/arabic/middleeast/2011/04/110410_yemen_mediation.shtml?print=1

¹⁶ Ο πρώην πρόεδρος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Υεμένης βρίσκεται στην Ευρώπη και υποκινεί τις διαδηλώσεις στο Νότο, αλλά δεν επιδιώκει τη δημόσια εμφάνισή του κατόπιν επιθυμίας των παραγόντων της αντιπολίτευσης στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, για να μη δώσει την ευκαιρία στο Σάλεχ να αλλάξει την πορεία των εξελίξεων υπέρ του. Alarabiya.net, « η Αντιπολίτευση ζητάει από τον Αλί Σαλέμ Αλ Μπίδ να μη εμφανιστεί», (22/03/11), (23 Μαρτίου 2011), <http://www.alarabiya.net/articles/2011/03/22/142633.html>

¹⁷ Η προσπάθεια της μετατροπής της σοσιαλιστικής κρατικής οικονομίας του Νοτίου τμήματος, μετά την ένωση, στην οικονομία της ελεύθερης αγοράς απέτυχε και προκάλεσε ένα οικονομικό χάσμα μεταξύ Βορρά – Νότου εξαιτίας των λανθασμένων χειρισμών της κυβέρνησης.

μεγάλο κοινωνικό χάσμα ανάγκασαν τον ηγέτη Χασάν Αλ Χουθί να αλλάξει το περιεχόμενο του κινήματος από πνευματικό σε πολιτικό και να ακολουθεί το στρατιωτικό αγώνα, για να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις (Ουαχαμπίτες και καθεστώς). Συνακόλουθα, το κίνημα αυτό κατηγορήθηκε από τις αρχές ότι συνδέεται με το Ιράν. Οι Ιρανοί και οι σίιτες γενικά διάκινονται ευμενώς στους οπαδούς των Χουθί για πολιτικούς και θρησκευτικούς λόγους. Οι Χουθί με τη σειρά τους θεωρούν τον εαυτό τους ανεξάρτητη οντότητα από το κράτος της Υεμένης και για αυτό δεν τους ενοχλεί η συνεργασία με την Τεχεράνη αν εξυπηρετεί τους σκοπούς της οντότητας αυτής και όχι του κράτους τους¹⁸. Παρά την ανακάλυψη όπλων ιρανικής κατασκευής από το στρατό της Υεμένης στον πόλεμο κατά των Χουθί, το Ιράν, επίσημα, αρνήθηκε την ανάμειξή του και επιβεβαίωσε την αρχή μη επέμβασης στις εσωτερικές υποθέσεις των άλλων χωρών και θεωρεί το ζήτημα των Χουθί εσωτερικό θέμα της Υεμένης και ότι πρέπει να λυθεί με πολιτικά μέσα¹⁹.

Οι συγκρούσεις ανάμεσα στις δυνάμεις των Χούθι και του στρατού κατά την περίοδο 2004-2009, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ανθρωπιστικών οργανώσεων του Ο.Η.Ε, προκάλεσαν το θάνατο τουλάχιστον 10.000 ανθρώπων και την αναγκαστική μετακίνηση 100.000 - 120.000 σε άλλες περιοχές, εξαιτίας της σκληρής αντιμετώπισης των Χούθι από το στρατό, αδιαφορώντας τις δυνατότητες για πολιτική λύση²⁰. Η «συμφωνία της Ντόχα» -στο Κατάρ- μεταξύ των δύο πλευρών για τη διευθέτηση του ζητήματος δεν εφαρμόστηκε εξαιτίας της απροθυμίας του καθεστώτος²¹. Το κίνημα των Χουθί χρησιμοποιήθηκε από το καθεστώς την πρώτη φορά για να περιορίσει την αυξημένη επιρροή του κόμματος της Μεταρρυθμιστικής Συγκέντρωσης, «της οργάνωσης Αδελφοί Μουσουλμάνοι», τη δεύτερη φορά για να περιορίσει την επέκταση των Ουαχαμπιτών, όταν υπήρχε διαφωνία μεταξύ Υεμένης και Σαουδικής Αραβίας, και την τρίτη, όταν προέκυψε το θέμα της κληροδότησης της εξουσίας από το Σάλεχ στο γιο του. Τότε οι στρατιωτικοί συγγενείς του προέδρου διαφώνησαν και εκμεταλλεύθηκαν τους Χουθί για να εξουδετερώσουν το Σάλεχ. Από την άλλη, ο ίδιος ο πρόεδρος έστειλε τους συγγενείς στρατιωτικούς αντιπάλους του στο μέτωπο της σύγκρουσης με τους Χουθί, για να τους αποδυναμώσει. Έτσι οι δυνάμεις της προεδρικής φρουράς υπό τη ηγεσία του γιου του προέδρου δεν πολέμησαν τους Χουθί. Μπορεί εύκολα να παρατηρήσει κανείς πως το κίνημα αυτό αξιοποίησε τις εσωτερικές διαμάχες εντός του καθεστώτος, για να αναπτυχθεί οικονομικά και στρατιωτικά, με σκοπό να διεκδικήσει την εξουσία από το γιο του προέδρου²².

¹⁸ Μουχαμέντ Αζάν Αμπου Ράς «ιστορική ανασκόπηση για τη δημιουργία του κινήματος Χουθί, τους σκοπούς και το μέλλον του», Aljazeera.net, (16/11/09),(Ημ/νία πρόσβασης: 28 Μαρτίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/02828B2F-EB20-42C6-BBB0-A04E30CD91D6.htm>

¹⁹ Δηλώσεις Χασάν Κασκάουι , εκπροσώπου του ιρανικού υπουργείου των εξωτερικών, «Ο Χουθί και το Ιράν απαντάνε στη Σανά», (24/08/09),(Ημ/νία πρόσβασης: 22 Φεβρουαρίου 11), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/76A783AD-3769-4C15-B8FA-68BF92608176.htm>

²⁰ Αμπντούλ Καρίμ Αλ Χάιουανί, Τα λάθη που διέπραξε το καθεστώς Σάλεχ στην υιοθέτηση στρατιωτικών μέσων ως μοναδική λύση ενίσχυσε τη θέση των Χουθί, «το Κίνημα των Χουθί- Δημιουργία και Ίδρυση»,(28/03/11), (Ημ/νία πρόσβασης: 28 Μαρτίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/016B2643-F314-4725-8845-499C73810C78.htm?GoogleStatID=9>

²¹ Γιαχιά Αλ Χούθι , βουλευτής του κοινοβουλίου της Υεμένης στη συνέντευξη του στο aljazeera channel με θέμα « Οι διατάξεις της διένεξης στη Σάαντα και οι ορίζοντες της λύσης», (24/08/09), (Ημ/νία πρόσβασης: 22 Φεβρουαρίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/80AD03B2-E4AB-4394-AB4A-86F4144F4373.htm>

²² Νάσσερ Μουχαμέντ Νάσσερ, «η διαμάχη με τους Χουθί, οι ρίζες του προβλήματος και οι ορίζοντες της λύσης», Κέντρο μελετών Aljazeera (15/11/09),(Ημ/νία πρόσβασης: 28 Μαρτίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/A0081F3F-000F-48B4-AC7D-3FDD9F4F9670.htm>

Συμπέρασμα

Το κίνημα Χουθί δε θα καταφέρει να πετύχει τη μετατροπή του καθεστώτος από πολιτικό σε θρησκευτικό, εξαιτίας της επικράτησης των σουνιτών και η μοναδική του ελπίδα είναι η ενσωμάτωσή του στην κοινωνία ως βασικού μέρους του χάρτη της Υεμένης. Παράλληλα η κυβέρνηση οφείλει να σέβεται τα δικαιώματά τους, διότι αποτελούν περίπου το ένα τρίτο του πληθυσμού.

Τα σχέδια διάλυσης της χώρας και της βύθισης της περιοχής στον πυρετό του χάους και της βίας είναι εφικτά, αν δεν αποδεχτεί ο Σάλεχ την αποχώρησή του από την εξουσία. Οι εξεγερμένοι ανέτρεψαν το κλίμα φόβου και τρόμου που είχαν επιβάλει οι υπηρεσίες ασφαλείας και οι δυνάμεις της εξέγερσης στα δύο τμήματα της χώρας ενώθηκαν. Έτσι, τα αιτήματα των Χουθί και του κινήματος του Νότου ταυτίστηκαν με τα πολιτικά και οικονομικά αιτήματα του λαού.

Η ριζική επίλυση της κρίσης εντοπίζεται στην πτώση του καθεστώτος Σαλέχ, που είναι αναγκαία για την εθνική συνεννόηση όλων των παραγόντων της χώρας. Η θεωρία του πολιτικού κενού που θα προέκυπτε σε περίπτωση πτώσης του καθεστώτος επειδή τα πολιτικά κόμματα της χώρας στηρίζονται στις δυνάμεις των φυλάρχων είναι αβάσιμη, καθώς οι εμπειρίες της Αιγύπτου και της Τυνησίας απέδειξαν το αντίθετο. Ο Μουχαμέντ Χασάν μπιν Φαρίντι, ηγέτης του κόμματος «Σύνδεσμος των Πολιτών της Υεμένης», επιβεβαιώνει ότι η Αλ Κάιντα και η τρομοκρατία θα εξαφανιστούν μετά την απομάκρυνση του Σάλεχ, γιατί ο λαός της Υεμένης ζητάει ελευθερία, δημοκρατία και όχι ίδρυση του ισλαμικού χαλιφάτου, που επιδιώκει η οργάνωση Αλ Κάιντα να εγκαθιδρύσει στη Μέση Ανατολή²³. Ο κοσμικός χαρακτήρας κυριαρχεί στο κίνημα των διαδηλώσεων στη Υεμένη.

Ο πρόεδρος Σάλεχ μπορεί να εκμεταλλεύεται την οργάνωση Αλ Κάιντα, για να διατηρήσει την, υπό κατάρρευση, εξουσία του δείχνοντας ότι είναι πιστός σύμμαχος της Δύσης και των Η.Π.Α. στον πόλεμο κατά της διεθνούς τρομοκρατίας, με σκοπό τον αποπροσανατολισμό του λαού από την εξέγερση. Η καθυστέρηση της πτώσης του καθεστώτος οφείλεται στο δισταγμό της αμερικανικής ηγεσίας και των ευρωπαϊκών χωρών και στη γεωγραφική θέση της Υεμένης στην αραβική χερσόνησο. Ο κίνδυνος της επέκτασης των ταραχών στις υπόλοιπες χώρες του Κόλπου θα επηρέαζε την παγκόσμια αγορά πετρελαίου. Ταυτόχρονα, η περίπτωση αντικατάστασης του Σάλεχ από ένα νέο δημοκρατικό καθεστώς ανησυχεί ιδιαίτερα τις αραβικές μοναρχίες της περιοχής μήπως επαναστατήσουν οι λαοί τους, για να γλιτώσουν και αυτοί από τα αυταρχικά καθεστώτα τους.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Υεμένη είναι πολλά και σοβαρά. Η επιθυμία απομάκρυνσης του Σάλεχ, που ένωσε τους αντικαθεστωτικούς, θα ξεχαστεί μετά την πτώση του. Ο λαός θα είναι αντιμέτωπος με την πραγματικότητα της κοινωνικής εξαθλίωσης και των πολιτικών διχασμών των διαφόρων φυλών και πολιτικών κομμάτων. Έτσι για την ίδρυση του σύγχρονου και ενωμένου κράτους επιβάλλεται η αναδιοργάνωση του πολιτικού συστήματος και η αναδιάρθρωση των δυνάμεων του στρατού και σωμάτων ασφαλείας με εθνικά και όχι φυλετικά κριτήρια.

Οι Η.Π.Α δεν πρέπει να θεωρούν την Υεμένη μόνο σύμμαχο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, αλλά θα ήταν χρήσιμο αν αλλάξουν τακτική με το να συμβάλουν στην ανάπτυξη της χώρας μέσω των οικονομικών επενδύσεων, που θα έχουν θετικό αντίκτυπο στο λαό. Ο κύριος στόχος είναι η ανάδειξη ενός σύγχρονου κοινωνικού κράτους δικαίου. Η οικονομική

²³Aljazeera.net, «Ποιά είναι η Τύχη της ΑλΚάιντα;», (20/02/11), (Ημ/νία πρόσβασης: 20 Φεβρουαρίου 2011), <http://www.aljazeera.net/NR/exeres/58FEB1EE-5EDD-4C7A-9020-C61CD64D0AAA.htm>

ευημερία του λαού θα εξαλείψει όλα τα φαινόμενα της τρομοκρατίας, γιατί ο λαός της Υεμένης έχει ταλαιπωρηθεί εδώ και χρόνια και η ανάγκη να αισθάνεται ότι δικαιούται μια πολιτισμένη θέση ανάμεσα στους προχωρημένους λαούς του κόσμου είναι εξαιρετικά σημαντική. Αυτή θα είναι η τελευταία ευκαιρία της Δύσης στη Υεμένη, μετά την πτώση του Σαλέχ, διότι σε περίπτωση αποτυχίας, τα φονταμενταλιστικά κινήματα θα ανθήσουν και αυτή η χώρα θα αποτελέσει πηγή εξαγωγής αστάθειας και τρομοκρατίας προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Δύσης.

Το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ) ιδρύθηκε το 1988 και λειτουργεί ως ένα ανεξάρτητο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ερευνητικό και επιμορφωτικό ίδρυμα. Μέσω του πολυετούς έργου του έχει αναδειχθεί σε σημαντικό φορέα πληροφόρησης, μελέτης και σχεδιασμού θεμάτων εξωτερικής πολιτικής, και θεωρείται ένα από τα πιο έγκριτα σε διεθνές επίπεδο κέντρα μελετών της Ελλάδας στον τομέα των Ευρωπαϊκών υποθέσεων και των διεθνών σχέσεων.

Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν εκφράζει, ούτε εκπροσωπεί συγκεκριμένες πολιτικές απόψεις. Επιχειρεί μόνο να λειτουργήσει ως θήμα ελεύθερου διαλόγου και ως κέντρο παραγωγής και ανταλλαγής ιδεών.

The HELLENIC FOUNDATION FOR EUROPEAN AND FOREIGN POLICY (ELIAMEP) was founded in 1988 and operates as an independent, non-profit, policy-oriented research and training institute. It functions as a forum of debate on international issues, as an information centre, as well as a point of contact for experts and policymakers. Over the years, ELIAMEP has developed into an influential think-tank on foreign policy and international relations issues.

ELIAMEP neither expresses, nor represents, any specific political party view. It is only devoted to the right of free and well-documented discourse.